

PAREL

Onlangs verscheen er een nieuw boek. Het heet: 'wat is verlichting'? Misschien denkt u dat u antwoord krijgt op die vraag, maar ik denk dat dat tegenvalt, dus u kunt zich de moeite van het lezen besparen.

Dagblad Trouw interviewde de samensteller van het boek. Twee maanden geleden wijdde ik al een column aan hem, dus ik hoop dat ik u niet verveel. Hoe dan ook, de samensteller vergelijkt de oosterse en westerse verlichting. De term oosters is misplaatst, de zogenaemde oosterse verlichting is universeel, in feite de essentie van ieder van ons. Maar dit terzijde. Naast veel omgevallen boekenkastwijsheid over Kant en Spinoza zegt de samensteller van het boek het volgende: 'Voor mij zijn de oosterse en westerse variant twee kanten van dezelfde medaille, namelijk mensen stimuleren hun eigen gezond verstand te gebruiken.' Mijn god. Verlichting is mensen stimuleren hun gezond verstand te gebruiken. Wie verzint zoiets? Ik zal mijn opwindend bewaren voor als ik het bed deel met mijn vriendin, maar helemaal zonder emotie is ook teveel gevraagd, dus staat u mij toe, alstublieft.

Als je niet weet wat verlichting is, waarom schrijf je er dan een boek over? En waarom houd je je bezig met de vraag of Spinoza een mystieke eenheidservaring heeft gehad, en met welke aanleiding, als je zelf nog een lange weg te gaan hebt? Steek je energie daarin en wie weet haal je het nog, in dit leven.

Ik heb een persoonlijke vraag aan de samensteller. Je bent al vijftig ofzo. Is het niet zo, met alle pretentie, onder al die stelligheid, onder die laag 'ik weet het allemaal zo goed', dat je het gewoon toch eigenlijk misschien wel echt níet weet? Dat het vermarkten van het product 'zen' – en van jezelf als zelfbenoemd zenmeester – iets totaal anders is dan het komen tot ontwaken,

niet-zelf, verlichting voor mijn part? Lig je 's avonds nooit in bed te woelen, na een dag succesvol en gelukkig zijn? Kijk je jezelf wel eens écht aan? Besef je het? Knaagt er niks, heel zachtjes, heel soms? Zou het niet een idee kunnen zijn om je nou eindelijk eens dáárop te richten, in de relatief o zo korte tijd die je nog gegeven is? In plaats van je eigen diepe twijfel te overschreeuwen, bewonderd door velen, verguisd door even zo velen?

Heel diep, op de bodem van de oceaan, ligt een oester. Nauwelijks zichtbaar, bijna helemaal onder het zand. Maar je móet hem vinden. De schaal is keihard, ondoor-dringbaar. Maar je móet hem openmaken, met je blote handen. Hoe hard je het ook probeert, het lukt niet. Je probeert de twee helften van elkaar te trekken, je vingers bloeden maar er zit geen beweging in. Je zet je nagels tussen de rand. Je nagels breken maar er zit nog steeds geen beweging in. Totdat, in het heetst van de strijd, met je handen onder het bloed, de schelp uit je handen schiet. Als hij de zeebodem weer raakt, opent hij plotseling, vanzelf. Middenin ligt een zwarte parel. De hele oceaan, het hele universum en jij zelf worden verzvolgen in de donkere spiegeling ervan. Daarna komt alles opnieuw tot leven, maar jij bent definitief verdwenen.

Dit is waarover je praat maar waarvan je niet weet. Dit is wat je hebt gezocht maar wat je nooit vond. Die zwarte parel in die verborgen oester op de bodem van de oceaan, is de essentie van de zen-weg. Moeilijk vindbaar en tegelijk overal aanwezig. Je hoeft er niet breed over te doen. Maar als je hem nog niet gevonden en jezelf nog niet verloren hebt, maak dan voort. Het leven is kort.

Ron Sinnige, juni 2009